Foto: Terje Rakke

FORSLAG

Kommuneplan for Moskenes kommune 2023 – 2035

Samfunnsdel

Høringsfrist 5. mai 2023

Innhold

Forord 3
Hvordan lese og bruke en kommuneplan? 4
Visjon 5
1 Bolyst 5
2 Et produktivt samfunn 7
3 God oppvekst som fremmer livsmestring 10
4 God psykisk og fysisk helse gjennom hele livet 12
5 Bærekraftig arealbruk 14
6 Godt samarbeid 18
Hvordan rigger vi kommuneorganisasjonen? 20

Forord

Kommuneplanen er Moskenes kommune sitt overordnete styringsdokument. Når kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt, vil kommunen starte arbeidet med kommunens arealplan. Kommuneplanens samfunnsdel sendes nå ut på høring med høringsfrist 5. mai 2023. Når høringsuttalelsene kommer inn vil de bli behandlet og så vil det bli laget et endelig utkast som kommunestyret skal behandle og vedta i juni.

Kommuneplanen skal vise de langsiktige utfordringene og mulighetene vi har, og sette retning for utviklingen av lokalsamfunnet vårt, kommunens tjenester og vårt lokaldemokrati. Vi ønsker at Moskenes skal være en attraktiv kommune å bo i. En kommune som utnytter mulighetene vi har og videreutvikler næringslivet med særlig vekt på fiskeri og reiseliv. En kommune der barna har en god oppvekst, kjenner tilhørighet og er stolt over stedet de kommer fra. Vi ønsker at i Moskenes skal vi kunne bo trygt, oppleve fellesskap og ha god helse gjennom hele livet. Vi skal ta vare på natur og miljø, redusere våre klimaavtrykk og leve mest mulig i samspill med naturen. Vår levemåte skal ikke gå på bekostning av naturen eller kommende generasjoners muligheter. Fordi vi er en liten kommune med svært stram økonomi er det viktig at vi samarbeider aktivt med andre kommuner og at vi som bor her samarbeider godt med hverandre. Et levende lokaldemokrati med åpenhet, innsyn og mulighet til å påvirke er en viktig del av dette samarbeidet. Kommuneorganisasjonen må også fungere godt. Den må ha kompetanse, kapasitet og være riktig organisert for å bidra til å realisere målene. Dette er de innsatsområdene som har vokst fram gjennom prosessen og som du finner i denne planen.

Kommunestyret har selv hatt to seminar underveis for å drøfte utfordringer og muligheter, drøfte innspill som er kommet og peke ut innsatsområder. Planen har vokst fram gjennom innspill fra veldig mange. Enkeltpersoner, frivillige lag og organisasjoner, andre offentlige organisasjoner, næringslivet og ledergruppen i kommunen har vært viktige. Ca 50 personer deltok på Åpent møte den 30. januar på Sørvågen skole. På vegne av kommunestyret retter jeg en stor takk til alle som har bidratt med innspill.

Åpent møte om ny kommuneplan 30. januar 2023. Foto: Moskenes kommune

Alle innspill er vurdert. En kommuneplan må balansere mange ulike interesser og ønsker. Noen ganger kan de stå i motstrid til hverandre. Administrasjonen har i samarbeid med KS arbeidet slik at alle innspill har blitt sortert og lagt inn under hvert av de seks kapitlene, og så har teksten blitt redigert gjennom mange runder til det forslaget dere kan lese her.

Nå håper vi at mange vil studere forslaget og gi høringsuttalelser innen fristen 5. mai 2023, enten på epost direkte til kommunen på epost til Brita Windstad Johnsen brita.w.johnsen@moskenes.kommune.no eller via nettsiden www.padlet.com/asbjorn2/uttalelse
Det vil også bli arrangert en «Høringskonferanse med visjonsverksted» 20. april kl 18-21 på Sørvågen skole. Her vil kommuneplanen bli presentert og det vil være mulighet til å gi uttalelser direkte og sende inn forslag til visjon for Moskenes kommune.

Lillian Irene Rasmussen
Ordfører

Hvordan lese og bruke en kommuneplan?

Målene og hvordan vi når dem
Kommuneplanens samfunnsdel skal vise de langsiktige utfordringene og mulighetene vi har og sette retning for utviklingen av kommunen. Utfordringene blir kort beskrevet innledningsvis på hvert av innsatsområdene. Målene vil være overordnete og de finner du under «Slik vil vi ha det». Hvordan vi når målene har vi samlet under overskriften «Slik gjør vi det». Eneste unntak er kapittel 5 – Bærekraftig arealbruk. Her foreslås 16 føringer og politiske prioriteringer i arbeidet med framtidig arealplanlegging.

Samarbeid er avgjørende
For de fleste målene vil det være slik at vi bare kan nå dem gjennom samarbeid. Som eksempler kan vi nevne at utvikling av et mer bærekraftig reiseliv og tilrettelegging for en bærekraftig fiskerinæring der vi stimulerer til å rekruttere unge må skje i nært samarbeid mellom kommunen og næringene selv. Arbeidet for den gode oppveksten vi ønsker for barn og unge må skje i nært samarbeid mellom skolen og barnehagen, barnehagebarna og elevene, foreldrene, idrettslagene, velforeningene med flere.

FNs bærekraftsmål

Vi håper at mange av dere som leser planen og ser at dere kan spille en rolle i å realisere målene, vil bli med i et samarbeid slik at vi kan nå målene sammen. Kommunen vil ikke kunne arbeide med alle mål på en gang, så noe av dialogen må handle om når det er best å jobbe med de ulike målene.

Også for kommunens enheter og sektorer vil det være avgjørende å samarbeide på tvers. Målene peker utover hver enkelt enhet og krever innsats fra flere.

Kommuneplanens samfunnsdel er utgangspunktet
Moskenes kommune vil bruke kommuneplanens samfunnsdel som utgangspunkt for å utvikle den overordnete «kommuneplanens arealdel». Arealdelen beskriver hvordan vi skal bruke arealene i kommunen framover innenfor rammen av lover for forskrifter, og regionale og statlige planer. Den overordnete kommuneplanens samfunnsdel danner også utgangspunkt for ulike temaplaner som går mer i dybden.

Foto: Terje Rakke

Hvert år lager kommunen et budsjett for det neste året og en tilhørende økonomiplan for de kommende fire år. Kommunestyret vedtar hvilke deler av kommuneplanen som kommunen skal følge opp med konkrete tiltak det kommende året. Budsjett og økonomiplan blir dermed kommunens handlingsprogram.

For hver fireårig valgperiode vedtar kommunestyret, i løpet av det første året, en planstrategi som viser om kommuneplanenes samfunnsdel eller arealdel skal revideres eller lages på nytt, og hvilke temaplaner som skal revideres eller lages nye i valgperioden.

Kommuneplanen behandles av kommunestyret i hver kommunestyreperiode
Kommunen vår har vært med i KS-prosjektet «Distriktskommune 3.0» og innsiktene herfra er blant

annet at det er av stor betydning at et nytt kommunestyre får mulighet til å revidere planen for å sikre eierskap og kobling mot viktige politiske ambisjoner for fireårsperioden. Vi vil legge fram planen i forbindelse med at nytt kommunestyret det første året vedtar ny planstrategi for fireårs perioden.

Visjon

Den visjonen vi har for Moskenes kommune i dag er

«Et hav av muligheter»

Hva skal være visjonen vår for framtiden? Skal vi videreføre den vi har eller lage en ny?

Som ordfører skriver i forordet inviteres det til å gi innspill til visjon med frist 5. mai 2023. Man kan også komme med forslag på «Høringskonferanse med visjonsverksted» den 20. april kl 18-21 på Sørvågen skole.

I samtale om hva vi som er barn ønsker oss i Moskenes.
Foto: Sørvågen barnehage

1 Bolyst

FNs bærekraftsmål nr 11 er formulert slik: «Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige». «Bolyst» rommer viktige deler av FN målet. Summen av bostedskvaliteter er det som gjør at vi som bor i kommunen ønsker å bli, og at vi tiltrekker oss nye innbyggere.

Folketallsprognosene fra SSB (middelalternativet) viser at vi vil ha en svak økning i antall innbyggere til 1.074 i år 2030 og 1.164 i år 2050. Men samtidig vil det blir flere eldre og færre yrkesaktive. Mangelen på yrkesaktive er en utfordring i dag og vil bli en enda større utfordring for private og offentlige arbeidsgivere framover. For kommunen som arbeidsgiver vil det trolig bli størst gap innen helse. Å få tak i utdannet helsepersonell vil bli mer krevende. Derfor trenger vi å styrke bolysten. Barnehagebarna vil ha fine steder å leke og møtes, og barn unge etterspør møteplasser, butikker, god transport og en bredere meny av aktiviteter. Gode møteplasser og aktiviteter etterspørres også av alle andre aldersgrupper. Universell utforming er en viktig forventning. I Moskenes har vi et sterkt reiseliv som gjør at vi kan ha et mangfoldig tilbud til befolkningen i form av spisesteder og aktiviteter. Det gir oss mulighet for mikrourbanitet, som blir stadig viktigere for å skape bolyst. Tar vi vare på naturen, vår egenart og identitet, sørger for at det finnes gode møteplasser og aktiviteter, kommunale tjenester og tilgjengelige boliger, vil vi skape bolyst.

Foto: Terje Rakke

Hvordan skal vi jobbe for å rekruttere flere foreldre eller nye innbyggere inn i styrene for idrettslagene?

«En lekeplass med forskjellige leker, jeg har bare en trampoline i hagen min.»

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Moskenes skal være en trygg og trivelig kommuneå bo i	• Fokus på folkehelse og tilrettelegging for alle. Gode kulturtilbud. Helårsåpne tilbud som bibliotek, basseng og gymsal. • Flere innendørs aktiviteter for barn og unge. Fotballhall, klatrevegg, skytebane osv. • Arbeide for å ruste opp skolens uteområder og vitalisere ungdomsklubben. • Mulighet for å låne utstyr gjennom utlånssentral. • Forskjønning i sentrumsnære områder. • Tilrettelegge for at boligmassen passer de ulike behovene i befolkninga – universell utforming • Tilrettelegge for boliger til ungdom. Vurdere konseptet leie for å eie. • Utnytte ordningene i husbanken
Ungdommen vår skal få muligheter som gjør at de ønsker å bli i kommunen og komme tilbake til kommunen	• Veilede ungdommen til å ta utdanninger som gir arbeidsmuligheter i kommunen • Skape tettere kontakt mellom næringsliv, lag/foreninger, skole, og oppmuntre til at ungdom får praksisplass, sommerjobb og lærlingeplass. • Bidra til å tilrettelegge for nye arbeidsplasser. • Ta inn lærlinger
Vi skal tiltrekke oss tilflyttere og besøkende	• Er med på å utvikle og prøve ut nye prosjekter • Synliggjøre tydelig at tilflyttere er ønsket og betyr mye for kommunen • Gi god informasjon til besøkende og tilflyttere • Ha et variert botilbud. • Ha allsidige møteplasser for alle aldre
Vi skal kommunisere våre kvaliteter til nåværende og framtidige innbyggere	• Framsnakke Moskenes, kvalitetene og tilbudene som finnes. • Synliggjøre det positive arbeidet i frivillig sektor • Drive aktivt informasjonsarbeid og koordinere dette med næringslivet. • Verne kulturminnene og formidle vår kulturhistorie.
Trafikksikker kommune	• Arbeide for en mest mulig trafikksikker kommune for eksempel ved gang- og sykkelsti langs E10, skilting «barn leker», gangfelt, fartsdempende tiltak, godt veivedlikehold, rassikring mm

2 Et produktivt samfunn

FNs bærekraftsmål nr 12 handler om å sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre. I Moskenes er fiskeri og reiseliv de store næringene. I forhold til innbyggertall er vi den kommunen i landet med flest fiskere og vi har et profesjonelt og velutviklet reiseliv. Naturen som omgir oss har enenorm tiltrekningskraft og er i verdensklasse. Moskenes kommune har forpliktet seg til å være en bærekraftig reiselivskommune.

Utfordringene vi står overfor er flere. Vi trenger å utvikle et mer bærekraftig reiseliv.

Foto: Bård Løken

Besøksforvaltningen er ikke godt nok håndtert slik at vi får konflikter mellom innbyggere og besøkende. Besøksforvaltningen handler ikke først og fremst om de som kommer på besøk men hvordan vi tar vare på lokalsamfunnet vårt, og naturen vår. Mange opplever at volumet av besøkende er så stort at lokalbefolkningen fortrenges. Dette omhandler både tettstedene og friluftslivet. Det er også krevende å rekruttere kompetanse til ledige stillinger både i næringslivet og for kommunen. Og det faktum at mange boliger brukes som fritidsboliger og fritidsboligutleie gjør at det er vanskelig for ansatte å skaffe seg bolig. Vi har også innbyggere som står utenfor arbeidslivet men som har ressurser. Hvordan sørger vi for at de bidrar med sine ressurser til det beste for samfunnet?

Kort transport til fiskefeltene og passive fiskeredskaper gjør at det brukes lite energi i kystfisket. Lofoten har store fiskeressurser og ideell temperatur for tørking av fisk. Tørrfisk er et grønt produkt. Torskebestanden er blant de mest bærekraftige bestandene vi har. Hvalfangst gir oss det kjøttet som har lavest Co2 utslipp per kilo. I næringen drøftes likevel tiltak for å gjøre den enda grønnere: Grønn motorkraft med batteridrevne sjarker, hybrider og hydrogendrift er eksempler.

> Kystfiske er en grønn havnæring. Kort vei ut til fiskefeltet – vi bruker veldig lite energi for å få opp råstoffet

Reiselivet satser også på bærekraft og utvikler strategier der hensynet til natur og lokalbefolkning løftes fram. Det arbeides med merket for et bærekraftig reiseliv og det regenerative reiselivet. I det regenerative reiselivet er det fokus på å støtte opp om økosystemene og bidra til å bevare natur.

Foto: Kjell Ove Storvik

Foto: Terje Rakke

Slik vil vi ha det	**Slik gjør vi det**
Næringsvennlig kommune	• Ha en åpen dør inn til den kommunale administrasjon og lett tilgang til basisinformasjon • Gi råd og veiledning i næringsspørsmål • Bruke kompetansen i næringer og bransjeforeninger – dialog om planer og viktige kommunale saker • Oppdatert kommunal nettside, elektroniske søknadsmuligheter • Gode kommunale tjenester - nok barnehageplasser, rask saksbehandling om noen ønsker å bygge/endre en bolig • Arbeide for å få til åpningstider i barnehage og SFO som er tilpasset arbeidslivets behov. • Veilede for mer grønn omstilling i alle typer næringer: Sertifiseringer, resirkulering og gjenbruk. Oppmuntre restaurantnæringer og overnattingssted til å bruke lokale leverandører og høste lokale ressurser. • Kommunen oppmuntrer til å tenke helhetlig og kreativt og skaper samhandling mellom næringer
Effektiv infrastruktur	• Være pådrivere ovenfor statlige og regionale myndigheter innen samferdsel for å sikre frekvenser og samkjøring buss/fly/båt, hele året. • Være pådriver overfor Stat og fylke når det gjelder veistandard og veivedlikehold. • Bidra til at taxitjenesten blir styrket. • Arbeide for utbedring av E10. Fjerne flaskehalser. Redusert reisetid til Leknes slik at vi kan være del av et større arbeidsmarked.
Kommunen tar en aktiv rolle i besøksforvaltningen i samarbeid med reiselivet	• Kommunen skal være et ansvarlig vertskap til det beste for gjester og lokalbefolkning, i samarbeid med øvrige kommuner i Lofoten. Kommunen vurderer konsekvenser og går i dialog med

	reiselivets ulike aktører. • Sørge for god og lett tilgjengelig informasjon til egne innbyggere og våre gjester, både før og under reisen. Veilede besøkende mot bestemte turdestinasjoner, som gir mindre press på nasjonalparken og utsatte områder. • Ansvarliggjøre turistene (slik vil vi ha det/Guidelines) • Utnytte besøksbidrag til å bygge en god infrastruktur. Sikre god avfallshåndtering, toalettløsninger, parkering, skilting, informasjonsformidling. • Styrke lokalt og regionalt samarbeid om besøksforvaltningen • Fremme lokal verdiskapning – regulere besøkene gjennom kai adgang, antall anløp og antall personer, arealtilgang • Samarbeide med Lofotodden Nasjonalpark for hindre at belastningen på naturen fra besøkende ikke blir for stor i nasjonalparken og i randsonene • Vedta hensynssoner i tråd med plan og bygningsloven i utsatte områder og friluftsforskrift som sikrer naturens tålegrenser og hensynet til lokalbefolkningen. Vurdere økt bruk av teltforbud. • Oppmuntre til at lokale guider brukes fordi lokalkunnskapen er stor og informasjonsflyten god • Samhandle enda tettere med de andre kommunene i Lofoten og med destinasjonsselskapet for koordinering - stille krav til cruiseagenter og rederier.
En bærekraftig fiskerinæring	• Lage plan for utbedring/forbedring av havner og liggeforhold slik at kommunens behov kommer inn på Nasjonal Transportplan NTP eller inn i planene til Kystverket. Planlegge for bærekraft. • Oppmuntre til fiskeriutdanning og legge til rette for lærlingeplasser - synliggjøre mulighetene ved fiskeri og havbruk, arbeid hele året. • Legge til rette for bedre avfallshåndtering i havner og for fiskeindustri og evt. kommersiell utnyttelse.
Kommunen støtter ny næringsutvikling	• Gi veiledning og behandle søknader, bistå ved søknader til næringsfond, Innovasjon Norge mm
Alle innbyggere bidrar i arbeidslivet med sine ressurser	• Engasjere dem som står utenfor arbeidslivet på kommunale arbeidsplasser i samarbeid med NAV. Oppmuntre private bedrifter til å gjøre det samme.
Bedre tilgang på kraft lokalt	• Påvirke nasjonale myndigheter. Vurdere muligheter for å legge til rette for lokal produksjon av fornybar kraft.

3 God oppvekst som fremmer livsmestring

FNs bærekraftsmål n 4 handler om å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring. Målet om god oppvekst som fremmer livsmestring peker på hele barndommen og ungdomstiden. Vi ønsker at våre barn og unge skal få leke, lære og mestre slik at de er godt rustet til å møte verden, og stolt av stedet de kommer fra. Personalet i barnehagen opplever at barna trives og opplever en aktiv foreldregruppe som hjelper til med å tilrettelegge for aktiviteter. Elevene ved Sørvågen skole er fornøyd med skolen sin, og opplever at nærmiljøet er bra og at resurspersoner i lokalsamfunnet bidrar positivt. Samholdet blant elevene er bra. Utfordringene som elevene peker på er få tilvalgsfag, for få aktivitetsmuligheter på fritiden, for dårlig busstilbud som ikke er tilpasset aktivitetene, og manglende koordinering av ungdomstilbudet. Blant personalet både i skole og barnehage er stram kommuneøkonomi og det å beholde og rekruttere kompetanse de største utfordringene. Foreldre er også opptatt av dette og flere ønsker lengre åpningstider og sommeråpen barnehage, utvidelse av SFO tilbud juni og august, og arbeid med å løfte omdømmet til skole og barnehage.

Foto: Espen Mortensen

Da elevrådsrepresentantene på mellomtrinnet og ungdomstrinnet ble spurt om hva de ønsker å forbedre, lagde de denne ordskyen:

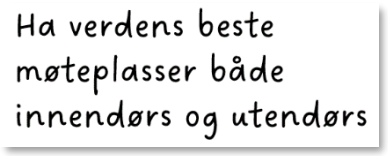

Hva burde bli bedre? Ordsky laget av elevrådsrepresentanter på mellomtrinnet og ungdomstrinnet, Sørvågen skole, desember 2022

Slik vil vi ha det	**Slik gjør vi det**
Stolt identitet, trygghet og lærelyst i hele oppvekstløpet	• Barnehagen skal, i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. • Elevene på skolen skal lære kritisk tenkning, oppleve skaperglede, utvikle respekt for naturen, og forståelse for verdien av demokrati og medvirkning. • Barn og unge skal oppleve gode overganger mellom barnehage, grunnskole, og god informasjon for avgangselever • Sikre midler til tidlig innsats • Ta i bruk ny teknologi som fremmer læring • Ha «levende» skole- og folkebibliotek • Barn og unge skal få lære kystkultur og lære å mestre sine omgivelser (f eks lære båtknuter i barnehagen, båtførerprøven på skolen, utendørs svømmetrening med redningsutstyr)
Gode møteplasser og gode transportmuligheter	• Gode møteplasser for barn og unge i alle aldre • Arbeide for kollektive transportløsninger som øker barn og unges mulighet til å treffes og delta på aktiviteter
Barn og unge skal ha en helsefremmende oppvekst	• Utvikle og styrke barnas sosiale kompetanse • Skape gode oppvekstsvilkår for barn og unge, hjem/skole/barnevern • La elevene få praksis i det lokale næringslivet – se mulighetene • Ha varierte og gode anlegg for kultur, idrett og friluftsliv • Tilby møteplasser på tvers av generasjonene

	• Mulighet for flere innendørs aktiviteter for barn og unge. Fotballhall, klatrevegg, skytebane mm.
Barn og unge skal kjenne samfunnet, og hverandre	• Legge til rette for møter mellom barn og unge i kommunen, og i nabo kommunene. • Gi barn og unge mulighet til å bli kjent med hele kommunen. Samarbeide med næringsliv i skole og barnehage. • Regelmessige møter mellom barn og unge fra kommunens ulike kretser. • Gi unge mulighet til å holde kontakt med hverandre og kommunen også etter de begynner på videregående skole. • Temadager for skoleelever om næring i kommunen
Barn og unge skal erfare at de blir lyttet til og ha reell innflytelse	• Invitere unge i Moskenes til dialog med politikere og kommuneadministrasjon. • Gi enkel oversikt over saker som berører unge og la ungdomsrådet får mulighet til å uttale seg. • Tilrettelegge arenaer der barn og unge deltar aktivt.
Ha helsefremmende og forebyggende aktiviteter	• Forebygge og treffe tiltak mot mobbing (MOT) • Tilrettelegge for variert kultur, idretts- og friluftsliv • Bekjempe ensomhet • Tilby åpen dør i skolen, lav terskel for å ta kontakt med voksne. • Ha temadager om psykisk helse på skolene. • Samarbeide med frivilligsentralen – la elever hjelpe eldre som trenger hjelp til diverse.
De som jobber med barn og unge skal ha høy kompetanse	• Legge til rette for relevant etter- og videreutdanning • Organisere driften for best mulig utnyttelse av kompetansen • Rekruttere og beholde riktig kompetanse – gode rekrutteringsprosesser – tidlig ute

4 God psykisk og fysisk helse gjennom hele livet

FNs bærekraftsmål nr 3 sier at vi skal sikre god helse og livskvalitet, uansett alder. Vi ønsker at alle mennesker skal få utfolde seg og leve meningsfulle og aktive liv der man får brukt sine ressurser. I gjennomsnitt trenger 15% av oss tilrettelegging av en eller annen art. Vi har et godt samfunn når vi legger til rette slik at funksjonsnedsettelser ikke blir en hindring. Vi er på vei mot et samfunn med flere eldre, og eldre har statistisk sett behov for flere helse og omsorgstjenester enn yngre. Men ifølge Helsepersonellkommisjonens rapport fra 2023 kan vi ikke forvente at vi kan øke antallet helsepersonell. Vi må få flest mulig av de vi har til å jobbe fulltid, vi må endre på oppgavedelingen mellom ulike yrkesgrupper i helse og omsorg, bruke velferdsteknologi, samarbeide mer med frivillige og pårørende, utvikle et mer aldersvennlig samfunn der det er lettere å klare seg selv. Det private næringslivet må legge til rette for universell utforming og hjelpe til med å skape et

Felles aktivitetskalender så alle vet om de ulike aktivitetene som finnes

Lav terskel for å kontakte helse og omsorg for å komme i kontakt med en besøksvenn

mer aldersvennlig samfunn. Vi må ha som grunnholdning at hver og en av oss må ta ansvar for oss selv så langt vi klarer, og vi må planlegge vår egen alderdom. Vi må bo lengre hjemme. Det er i tråd med de fleste sine egne ønsker. Men da må vi legge til rette for at det blir trygt, at vi har gode felleskap vi kan delta i og passer på hverandre i gode naboskap og lokalsamfunn.

Folkehelseprofilen for Moskenes 2023 viser at en av våre store utfordringer er utenforskap hos unge 15-29 år. I Nordland fylke er tallet 8,9 % mens for våre unge er tallet 15,4 %. Dette kan ha sammenheng med enn annen faktor hvor vi skårer lavt, nemlig utdanningsnivå. Når det gjelder graden av gjennomføring av videregående opplæring så ligger vi tett på landsgjennomsnittet. Dette viser Oppvekstprofilen for Moskenes 2023. Den faktoren som har størst negativt utslag sammenlignet med landsgjennomsnittet er overvekt og fedme, unge 17 år. Dette gjelder 37 % av våre 17 åringer mens landsgjennomsnittet ligger på 22 %, fylket vårt på 28 %.

Foto: Kristin Folsland Olsen

Disse utfordringene må vi møte sammen som samfunn, kommunen, frivilligheten, næringsliv og hver og en av oss som enkeltindivider. Kommunen må sørge for flere trinn i omsorgstjenesten for å gi riktig hjelp til riktig omsorgsbehov. Kommunen har en krevende økonomi men også et godt utgangspunkt. Vi har en enkel geografi, et fortettet og lettdrevet samfunn med relativt korte avstander, sentralisert drift med et sykehjem og et legekontor med godt utstyr.

Foto: Foto: Bård Løken

Vi ønsker at Moskenes kommune skal være i forkant og ha fokus på helsefremmende tiltak, ha gode og tverrfaglige tjenester på riktig nivå

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
God livskvalitet gjennom hele livsløpet	• Sammenhengende tjenester til familier, barn og unge – samarbeid og samskapte løsninger • Aktivt folkehelsearbeid: Fysisk aktivitet, kultur/fritid, mestring og trivsel. Nå utsatte grupper med tiltak som er godt tilpasset målgruppen. • Fokus på helsefremming og forebygging. • Ha tilbud til hjemmeboende med behov for møteplasser (dagsenter).

	• Sikre framkommelighet for alle i hele kommunen – universell utforming
Trygge livsløp	• Botilbud som er tilpasset behovet til de som trenger det • Ha gode tjenester som avlaster de som trenger det • Kommunisere tydelige forventninger om at alle må planlegge egen alderdom. Veilede.
God omsorg	• Omsorg gitt på riktig nivå og til rett tid (omsorgstrappa) • Riktig kompetanse (tilgjengelig og brukt rett) • Sikre at alle får brukt egne ressurser og kjenner på mestring og at de får bidra • Tar i bruk gode velferdsteknologiske løsninger
Innbyggerne og frivilligheten mobiliseres og anerkjennes som ressurs	• Medvirkning • Legge til rette for at innbyggerne får bidra som ressurs i fellesskapet • Koordinere frivillig innsats mellom kommunale tjenester og brukere • Fokus på likeverd, fellesskap og inkludering • Utnytte ressursene fra de som står utenfor arbeidslivet i dag
God tilrettelegging	• Tilrettelagte tjenester: Arbeidsplasser, dagtilbud, barneboliger • Tilbud for arbeidsuføre/syke, sosial møteplass

5 Bærekraftig arealbruk

I dette kapittelet skal vi beskrive Moskenes kommunes arealstrategi, det vil si overordnete føringer for hvordan arealet i kommunen skal brukes. Føringene utledes av målene i denne kommuneplanens samfunnsdel og disse føringene vil danne utgangpunktet for det kommende arbeidet med kommuneplanens arealdel.

I arealstrategien ønsker vi å leve opp til vårt ansvar for at fremtidige generasjoner skal ha muligheter til livsgrunnlag og utvikling både lokalt og globalt. Det er mange av FNs bærekraftsmål som er relevant for oss når vi utarbeider en arealstrategi. Her har vi trukket fram syv av dem som er viktige:

Alle Lofoten-kommunene har vedtatt å lage arealregnskap fra og med 2023. Det vil si at vi fører oversikt over hvor mye uberørt natur vi tar i bruk, og hva vi evt. restaurerer av natur. I dag vet vi at velfungerende økosystemer har stor verdi for oss og reduserer omfanget som klimakrisen ellers ville hatt. Nasjonale myndigheter har undertegnet FNs naturavtale som har som mål å stanse og reversere tap av natur, og gi oss mer natur innen 2030. Disse hensynene har ført til at noen kommuner allerede har vedtatt at de skal være arealnøytrale. Det vil si å ikke bruke uberørt natur, eller ikke bruke mer uberørt natur enn de restaurerer.

Vern av naturen må av hensyn til stedets egenart være forutsetningen for all utvikling

Vi arbeider allerede med klimabudsjett og klimaregnskap gjennom samarbeidet i Lofotrådet og har vi forpliktet oss til å legge til rette for reduksjon i utslipp av klimagasser i tråd med nasjonale målsettinger.

Arealstrategien må legge til rette for at vi når disse målene. Det vil si fremme bærekraft i sosial, økonomisk og miljømessig betydning, fremme bolyst, næringslivet med særlig vekt på fiskeri og reiseliv, god oppvekst, og til sist god helse.

Legge til rette for leiligheter, helst i tilknytning til butikk og offentlig kommunikasjon

Det er stor knapphet på areal og arealbruk er derfor konfliktfylt. Kommunenes styring av arealbruken gir også areal ulik verdi. Arealbruken vil også påvirke kommunens profil og identitet. Skal kommunens fremtid og særegenhet være store anlegg/bebyggelse, eller er det ønskelig å ta mest mulig vare på de små?

Den regionen Moskenes kommune ligger i kjennetegnes av en ekstrem tindefjell- og botntopografi. Fjellene står rett opp av havet. Fjorder og sund skjærer igjennom landskapet slik at landflikene knapt henger sammen. Lofotveggen er et begrep kjent langt ut over landets grenser, og Reine og Kjerkfjorden representerer de mest fotograferte landskap i Lofoten i dag. Regionen er betydelig kulturpåvirket og består av karakteristiske fiskevær og fortøyde fiskerbåter. Inn imellom åpner det seg fantastiske skuer. Som for eksempel inn over den mektige Kjerkfjorden med de bratte fjellveggene og de knappe strandflatene som utgjør dette storskala landskapet.[1]

Følgende 16 føringer foreslås:

1. Det skal være bred deltakelse i arealplanprosesser slik at alle interessenter får komme fram med sine synspunkt. Barn og unges stemme skal ivaretas spesielt. Gjennom prosessen kartlegges det blant annet hvilke behov fiskeri, industri, reiseliv og annen næring har for fremtiden.
2. Utbygging kan bare skje på areal som er vurdert eller undersøkt med hensyn til risiko og sårbarhet generelt og kulturminner og biologisk mangfold spesielt.
3. Det biologiske mangfoldet skal ivaretas, bl.a. ved å skjerme inngrepsfrie naturområder, vassdrag og våtmarksområder mot miljøpåkjenninger.

[1] I dette avsnittet har vi brukt Statens vegvesen sitt dokument «Planprogram E10 Moskenes kommune – Høringsutgave» av 18. mars 2023 som grunnlag. Her er landskapsbilder beskrevet på en meget dekkende måte.

4. Utbygginger skal preges av tilgjengelighet og sikkerhet for alle. Dette gjelder særlig overvannsfare, rasfare, trafikksikkerhet, og personer med nedsatt funksjonsevne og eldre sitt brukerkrav – universell utforming.
5. Allmennhetens tilgang til natur og friarealer skal sikres. Spesielt hensyntas naturstier og strandsonen som mest mulig urørte områder.
6. Fellesinteresser som gjelder hensyn til folkehelse og en god oppvekst, behov for møteplasser og fellesareal, og behov for boligbygging skal ivaretas. Utvikling av et aldersvennlig samfunn skal være et gjennomgående perspektiv.
7. Utbygging og tiltak i kystsonen skal gjennomføres etter plan, og kommunens sjøareal skal planlegges inn i kommunens arealdel.
8. Vernehensyn i randsonene av nasjonalparken skal ivaretas. Det kan opprettes hensynssoner ved behov.
9. Boligbygging utenom tettstedene og utenom stedbunden næring bør fortrinnsvis skje i klynger med nærhet til offentlig veg og skolebuss. Trafikksikkerheten skal være ivaretatt før utbygging.

Foto: Johnny Mazzilli

10. Næringsutbygging bør skje i områder med lavt konfliktnivå og skal tilpasses omgivelsene. Dette gjelder også ved etableringer av for eksempel småkraftverk, fiskeoppdrett i sjø eller landanlegg og skjelldyrking.
11. Bolig og fritidsbebyggelse skal skje i områder som er klarert for dette i kommuneplanens arealdel.
12. Det skal legges vekt på god estetikk tilpasset stedets egenart ved oppføring av nye bygg.
13. Areal for kaiplass og areal egnet til fiskehjeller for tørking av fisk skal ivaretas.
14. Sjøgrunn med dybdeforhold av verdi for fiskerinæringen skal ivaretas.
15. Tilrettelegging for mobilitet og universell utforming vektlegges.
16. Ved utbygging av større anlegg og reiselivsdestinasjoner foretas en helhetlig vurdering av realistisk kapasitet til stedets øvrige infrastruktur.

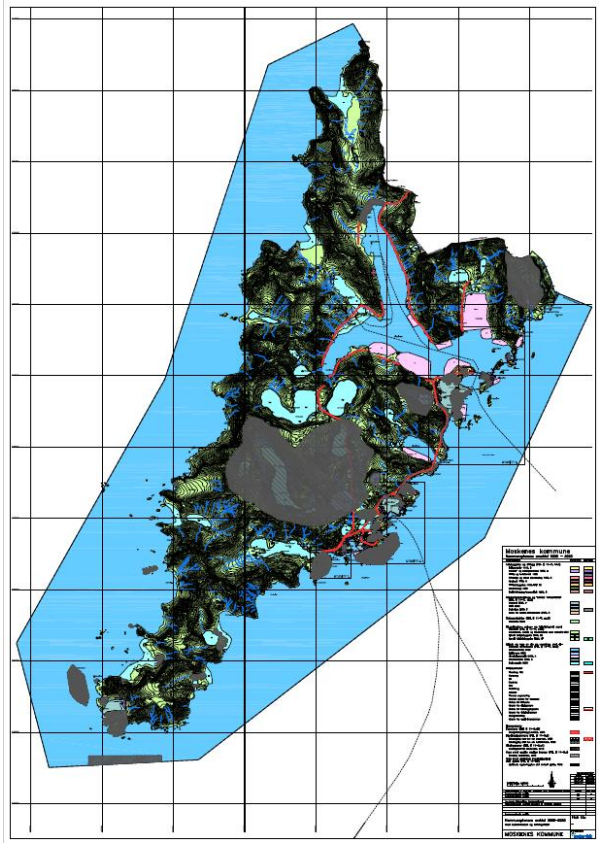

Faksimile av kartet i Kommuneplanenes arealdel fra 2011.

Politiske prioriteringer i arbeidet med framtidig arealplanlegging:

Boligutvikling	• Regulerte boligfelt bør ferdigstilles og nye planlegges. • Energisparende tiltak i boligmassen eks. + hus, mini hus • Oppmuntre til privat boligbygging. • Bofellesskap for eldre med enkel tilgang til butikk og aktiviteter.
Næringsutvikling	• Ha en arealplan som tilrettelegger for næringsutvikling basert på næringenes behov og som balanserer hensynet til vern. • Sjøgrunn holdes av til sjørettet næring. • Tørkeplasser for tørrfrisk bevares. • Lage plan for utbedring/forbedring av havner og liggeforhold slik at kommunens havner kan komme inn i NTP eller inn i planene til Kystverket. • For å sikre levering av råstoff til lokale fiskebruk er det også viktig at det er liggekaier også for tilreisende fiskere. • Oppdrettslokaliteter må ikke låses fast til kun en type oppdrett, men være fleksibelt for hvilken type bruk, også levendelagring. • Sjøgrunn som kan brukes av fiskerne forbeholdes til fiskeriene.
Infrastruktur	• Forbedre trafikknutepunkter og legge til rette parkeringsområder. • Kartlegging av infrastruktur i forbindelse med at hydrogen er valgt som framtidig drivstoff på fergesambandet Bodø-Moskenes. • Skiltplan og trafikkstyring. • Arbeide for å ruste opp veiene som brukes til frakt av fisk ut fra fiskemottakene.
Regulere friluftsliv	• Kommunale friområder vernes mot uheldige ringvirkninger for naturmiljø, beboere og lokalsamfunn og for å forbedre opplevelsen for besøkende. Innføre nødvendige bestemmelser og guidelines.
Energi	• Planverket bør ikke være til hinder for utvidelse av landområder for næringsvirksomhet eller energiproduksjon der det foreligger geografiske muligheter for det. F.eks. Vannkraft, bølgekraft, tidevannskraft, solcelle eller vind.
Økologisk bærekraft og reduksjon av klimagassutslipp	• Bidra til et klimavennlig samfunn – redusere klimautslipp med 50 % innen 2030. • Bidra til en forsvarlig ressursforvaltning • Ivareta og utvikle «grønne» løsninger
Miljøkrav i offentlig budsjettering og anskaffelser	• Oversikt over egne utslipp gjennom klimabudsjett og regnskap • Solcelle som energikilde i kommunale bygg • Fremme bærekraftige løsninger gjennom offentlige anskaffelser. Nullutslippsboliger og + boliger.
Transport med nullutslipp	Fremme • El-biler • El-busser • Hydrogenløsninger • El-motorer i båter

Ladestasjoner	• Legge til rette for etablering av ladestasjoner for bil og båter
Rent vann og gode sanitære forhold	• Toalettkapasitet for besøkende. • Bedre infrastruktur for kommunale avløp - redusere direkte utslipp til sjøområder • Sikre og overvåke nedslagsfelt drikkevann
Renovasjon	• Gode avfallsplaner • Avfallsmottak for båter • Gode renovasjonsordninger for innbyggere og besøkende.
Masseuttak	• Utnytte regulert masseuttak ved Steffenakken. Vurdere å benytte arealet til parkering/næring når masseuttaket er fullført. • Nye områder for masseuttak kan vurderes.

6 Godt samarbeid

Samarbeid er en forutsetning for å nå FNs bærekraftsmål og målene vi har for utviklingen i Moskenes. På det Åpne møtet i Sørvågen ble temaet «Åpenhet i kommunen» løftet fram. Innbyggerne som deltok meldte om manglende svar på spørsmål og henvendelser, for lite åpenhet og innsyn, de ønsket bedre dialog med politikerne, at administrasjonen skulle være mer tilgjengelig, at saker og planer som legges fram var lettere å forstå, at informasjon fra administrativt og politisk nivå ble bedre.

Å arbeide for en mer åpen kommune blir derfor viktig for kommunen. Dette vil gi tillit, sikre at innbyggernes og samarbeidspartnernes synspunkter kommer bedre fram og dermed føre til bedre beslutninger. Det vil også bidra til at vi tar ansvar sammen.

Vi er for få og skal vi komme noen vei må vi dra sammen. Administrasjon og politikerne må spille på lag med folket

Kommunen er sårbar i dag med få fagpersoner på de fleste områder. Gjennom økt interkommunalt samarbeid kan denne sårbarheten reduseres. Både oppgavedeling, vertskommunemodeller og interkommunale selskap kan være aktuelle samarbeidsformer. Kommunesammenslåing kan også være aktuelt dersom alle kommuner er med.

Slik vil vi ha det	**Slik gjør vi det**
Godt samarbeid i Moskenes	• Tilrettelegge slik at det er lett å få innsyn i saker og planarbeid, følge politiske møter (streaming), delta i prosesser, engasjere seg og si sin mening • Bruke kompetansen til lag og organisasjoner og næringsliv når kommunen utarbeider saker og planer • Aktivt informasjonsarbeid overfor innbyggere og næringsliv – forutsigbare kanaler – aktivitetskalender for hele kommunen • Understøtte frivilligheten og utnevne kontaktperson som kan bistå med søknader og veilede i kommunale prosesser

	• Samarbeide om helhetlige og sammenhengende tjenester internt i kommunen – være *en* kommune overfor innbyggerne.
Godt samarbeid i Lofoten	• Felles planarbeid i Lofoten for å effektivisere planprosessene og sikre økt kompetanse. • Utnytte mulighetene som ligger i Lofotråd-samarbeidet, samarbeid med nærings- og bransjeorganisasjoner i Lofoten. • Være aktiv i utformingen av ordningen med besøksbidrag og videreutvikling av infrastruktur for å håndtere turismen. • Gjester ser ikke kommunegrenser og Lofoten er en felles merkevare. Bidra til gode strukturer for samarbeid med reiselivet for å drive felles koordinering og god besøksforvaltning. • Etablere flere forpliktende interkommunale samarbeid for å redusere kommunens sårbarhet og øke muligheten for å etablere sterkere fagmiljø. • Vurdere kommunesammenslåing. • Styrke faglig samarbeid mellom kommunene som fremmer kompetansebygging, gjennomføringsevne og mulighet for å få til samarbeid med UH-sektoren, drive større utviklingsprosjekter mm

Foto: Johnny Mazzilli

Hvordan rigger vi kommuneorganisasjonen?

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Hvordan trenger vi å rigge kommuneorganisasjonen for å nå våre samfunnsmål?

I 2021 var våre driftsutgifter per innbygger på 178.000 kr og driftsinntekter per innbygger på 154.000 kr. Kommunen har en ubalanse i driften og et stort opparbeidet underskudd og vi må derfor iverksette en stor snuoperasjon i årene som kommer. Kommunen må også arbeide med å utvikle sin kapasitet og kompetanse for å sikre tjenestene.

Høsten 2022 jobbet vi i Moskenes kommune med et forprosjekt som skulle avdekke behovet for organisasjonsutvikling framover. Prosjektet var finansiert av Statsforvalteren i Nordland og gjennomført med bistand fra KS Konsulent.

Behovet for bedre økonomistyring ble avdekket og dette omhandler både rutiner og systemer, men også ledelse, organisering og organisasjonskultur. Tilgang på kompetanse og bruk av vikarbyrå er også en viktig del av dette.

Det ble funnet store variasjoner mellom de tre tjenesteområdene som ble kartlagt. Grunnskole og barnehage hadde jobbet med sin kvalitetsutvikling over tid, de hadde deltatt i ulike statlige satsinger og spesielt innen grunnskole har de evnet å følge dette opp i egen enhet. Dette arbeidet skal videreføres.

Innen helse og omsorg ble det avdekket et mer alvorlig utfordringsbilde. Konklusjonen var at vi må etablerere et tydelig utviklingsprosjekt både for å utvikle innholdet i tjenestene og organisering av tjenestene. Det ble derfor foreslått at det etableres et eget delprosjekt for organisasjonsutvikling innen dette området.

IInnen teknisk tjenester, herunder samfunnsutvikling var det også store utfordringer. Her driftes det på et nøkternt nivå, Moskenes kommune har utarbeidet mange planer og utfører mange oppgaver, men mangel på ansatte med riktig kompetanse og kapasitet har medført at ikke alle planer etc. er oppdaterte.

For å rigge organisasjonen vår best mulig vil vi arbeide med følgende temaer framover:

- Ledelse
- Økonomi og styring
- Organisasjonsutvikling, herunder justering av organisasjonen og utvikling av en mer åpen kommune
- Kvalitet og tjenesteleveranse

Arbeid med oppgaveløsning gjennom interkommunalt samarbeid vil også bli prioritert, jfr kapittel 6 ovenfor.

Foto: Moskenes kommune